

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr. 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

- 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
- 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
- 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
- 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
- 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen. Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur. De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

N.B.: Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regel

Voor het examen economie 1,2 VWO kunnen maximaal 58 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is verder de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Beoordelingsmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

Maximumscore 2

- 1 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat uit tabel 1 afgeleid kan worden dat de belastinginkomsten (in verhouding) sterker toenamen dan het bruto binnenlands product (BBP).

Maximumscore 2

- 2 ja
Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $1,041 \times 1,02 \times 1,039 \times 1,022 \times 1,045 \times 1,025 \times 1,04 \times 1,035 = 1,29996$, hetgeen een groei van ongeveer 30% betekent.

Voor een antwoord dat de acht percentages uit regels a en b (tabel 1) optelt tot 26,7%

0

Maximumscore 2

- 3 Uit het antwoord moet blijken dat, omdat het prijspeil van de overheidsuitgaven sterker steeg dan het algemeen prijspeil, de reële groei van de overheidsuitgaven lager moest zijn.

Maximumscore 2

- 4 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat door de hogere groei van het BBP dan verwacht de inkomens en daarmee de belastingopbrengsten hoger waren dan verwacht.

Maximumscore 2

- 5 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Een antwoord waaruit blijkt dat in een periode met een relatief hoge groei van het BBP er hogere inkomsten ontstaan die, door de lastenverlichting, leiden tot een verdere groei van de bestedingen.
 - Een antwoord waaruit blijkt dat in een periode met een relatief hoge groei van het BBP sprake kan zijn van kleinere uitgaven dan verwacht, hetgeen leidt tot extra financiële ruimte voor overheidsuitgaven die de bestedingsgroei direct of indirect versterken.

Opgave 2

Maximumscore 2

- 6 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat er een vordering van de klant op het concern ontstaat / dat de betaling in euro's voor de aankoop van Supers voorafgaat aan de daadwerkelijke aanschaf van de goederen.

Maximumscore 2

- 7 Uit het antwoord moet blijken dat E-Super voor dezelfde producten:
- werknemers en klanten een verschillende prijs (in euro's omgerekend) berekent, en
 - kaarthouders en niet-kaarthouders een verschillende prijs berekent

1

1

Maximumscore 2

- 8
-
- Een voorbeeld van een juiste berekening is:

prijs omgerekend in euro's: $\frac{7.200}{5} = 1.440$, dus

in totaal $\frac{2.000 - 1.440}{2.000} \times 100\% = 28\%$ goedkoper

Maximumscore 2

- 9
-
- Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat een hogere liquiditeit van de algemene banken er toe leidt dat deze algemene banken bij hun kredietverlening minder afhankelijk worden van de centrale bank (en meer een eigen kredietbeleid kunnen volgen).

Opgave 3**Maximumscore 8**

- 10
-

Te beoordelen aspect	Noteer voor elk aspect 0, 1 of 2 punten: 0: (vrijwel) geheel fout 2: (vrijwel) geheel goed 1: bij twijfel
Betoog voor de kilometerheffing	
a1 De relatie tussen de kilometerheffing en het profijtbeginsel is juist uitgewerkt.	
Te denken valt aan het feit dat de gebruikers van de snelweg nu betalen voor het gebruik van de weg in verhouding tot het profijt dat ze er van hebben.	
a5 De relatie tussen de kilometerheffing en evenwicht op de markt voor snelweggebruik is juist uitgewerkt.	
Te denken valt aan het afgestemd zijn van de hoogte van de heffing op de capaciteit van de snelweg zodat de vraag naar weggebruik niet groter wordt dan de capaciteit.	
a keuze	
Te denken valt aan aspect 4: het overstappen van automobilisten op andere vormen van vervoer kan de congestie verminderen.	
Te denken valt aan aspect 6: het volledig transparant zijn van deze markt zorgt dat zichtbaar wordt dat bijvoorbeeld veelrijders meer betalen dan mensen die weinig rijden.	
b De uit de grafiek af te leiden heffing is correct verwerkt in het betoog.	
Te denken valt aan een uitleg waaruit blijkt dat een heffing van €25 – €10 = €15 nodig is om de vraag naar snelweggebruik (op het betreffende traject) in evenwicht te brengen met de beperkte capaciteit van 120.000 autokilometers.	
Indien de onderdelen van het betoog niet logisch op elkaar aansluiten en/of het gebruikte aantal woorden te veel afwijkt van de eis	-1

Te beoordelen aspect	Noteer voor elk aspect 0, 1 of 2 punten: 0: (vrijwel) geheel fout 2: (vrijwel) geheel goed 1: bij twijfel
Betoog voor de aandelenstrook	
a1 De relatie tussen de aandelenstrook en het profijtbegin­sel is juist uit­ge­werk­te.	
Te denken valt aan het feit dat de gebruikers van de snelweg nu uitsluitend betalen voor de aanleg en onderhoud van dat deel van de snelweg dat ze gebruiken.	
a5 De relatie tussen de aandelenstrook en congestie is juist uit­ge­werk­te.	
Te denken valt aan het afgestemd zijn van het aantal gebruikers van de aandelenstrook op de capaciteit zodat geen congestie optreedt.	
a keuze	
Te denken valt aan aspect 2: het minder worden van de congestie op de andere rijstroken zonder dat deze andere snelweggebruikers hiervoor hoeven te betalen.	
Te denken valt aan aspect 4: het feit dat een aandelenstrook door de hoge startkosten voor de automobilist drempelverhogend kan werken, hetgeen er toe kan leiden dat automobilisten gaan kiezen voor een andere vorm van vervoer, hetgeen de congestie vermindert.	
b De hoogte van de prijs van één uur reistijd­winst is op een correcte manier afgezet tegen de waardering van reistijd­winst van de verschillende verkeers­groepen.	
Te denken valt aan een uitleg waaruit blijkt dat gegeven de prijs van één uur reistijd­winst (€12) de aandelenstrook een aantrekkelijke keuze is voor het zakelijk verkeer en voor het goederenverkeer, aangezien voor deze groepen de waardering van één uur reistijd­winst dankzij de aandelenstrook hoger is dan de prijs.	
Indien de onderdelen van het betoog niet logisch op elkaar aansluiten en/of het gebruikte aantal woorden te veel afwijkt van de eis	-1

Opgave 4**Maximumscore 3**11 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

- de laagst toegestane koers is $0,925 \times \text{€}0,40 = \text{€}0,37$
- vraagtekort naar deze munt: $(300 \times 0,37 - 76) - (-100 \times 0,37 + 68) = 4$ (miljard munteenheden)
- interventiebedrag $4 \text{ miljard} \times \text{€}0,37 = \text{€}1,48 \text{ miljard}$

111**Maximumscore 3**12 Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Een antwoord waaruit blijkt dat door de interventie de koers zal stijgen, omdat de evenwichtsprijs (€0,36) onder de onderste interventiekoers ligt, hetgeen de internationale concurrentiepositie van dit land binnen de EU zal verslechteren waardoor de export naar eurolanden zal afnemen / hetgeen de invoer uit de eurolanden goedkoper maakt hetgeen kan leiden tot meer import.

Maximumscore 2

- 13 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Lagere loonbelastingtarieven kunnen de loonkosten verlagen, hetgeen via een daling van de kosten per eenheid product kan leiden tot een verbetering van de concurrentiepositie en een toename van de export.
 - Hogere belastingtarieven kunnen de binnenlandse bestedingen afremmen, hetgeen ook kan betekenen dat er minder vraag naar importproducten komt waardoor de import afneemt/minder groeit.

Maximumscore 2

- 14 Uit het antwoord moet blijken dat de CB de eigen munteenheid (in ruil voor euro's) opkoopt bij de algemene banken in dit land, waardoor de liquiditeit van deze banken afneemt. Dat zal de kredietverlening afremmen (waardoor er minder gevaar voor bestedingsinflatie is).

Opgave 5**Maximumscore 1**

- 15 daling van de loonkosten per eenheid product

Maximumscore 2

- 16 Uit het antwoord moet blijken dat er in de betreffende periode sprake is van een negatieve afwijking ten opzichte van de trend, maar dat de groei dan nog wel positief kan zijn.

Maximumscore 2

- 17 Uit het antwoord moet blijken dat er van 2000 naar 2001 sprake is van sterke economische groei, waardoor blijkbaar de arbeidsmarkt verkraapt met als gevolg dat de loonkosten per werknemer stijgen.

Maximumscore 2

- 18 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

De index van 2002 wordt $\frac{104,6}{99,6} \times 100 = 105,02$.

Er is dus sprake van een stijging van 5,02%.

Maximumscore 2

- 19 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Loonmatiging zou, via een beperking van de groei van de netto inkomens, kunnen leiden tot een afname van de (binnenlandse) bestedingen, hetgeen niet gewenst is in een periode van afname van de economische groei.

Opgave 6**Maximumscore 2**

- 20 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

• totale uitgaven voor stroom bedragen $3.500 \times \text{€}0,1178 = \text{€}412,30$
niet-gratis deel van de stroom bedraagt $3.500 - (100 + 4 \times 100) = 3.000 \text{ kWh}$

1

• gemiddelde prijs voor het niet-gratis deel wordt $\frac{\text{€}412,30}{3.000} = \text{€}0,1374$ (is hoger dan
 $\text{€}0,1320$)

1

Maximumscore 2

- 21 Voorbeelden van juiste redenen zijn:
- overheid produceerde zonder winst oogmerk
 - overheid wilde basisvoorziening betaalbaar houden voor alle burgers
 - overheid kon als monopolist zeer grootschalig produceren
 - overheid maakte als monopolist geen kosten voor marketing

Per juiste reden

1**Maximumscore 2**

- 22 Uit het antwoord moet blijken dat op een markt waar meerdere aanbieders met elkaar moeten concurreren, deze aanbieders zich behalve in prijs ook in andere productkenmerken willen onderscheiden van elkaar (service, soorten elektriciteit, kwaliteit, gedifferentieerde tarieven, e.d.).

Maximumscore 2

- 23 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat het gratis basispakket gezien moet worden als een kostenpost voor de aanbieders waar geen omzet tegenover staat, hetgeen de winstperspectieven minder positief maakt. Daardoor zullen er wellicht minder nieuwe aanbieders toetreden dan in een situatie zonder dit gratis basispakket.

Opgave 7**Maximumscore 2**

- 24 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{60 - (10 \times 0,6)}{100} \times 100\% = 54\%$$

Indien geantwoord: 60% – 10% = 50%

1**Maximumscore 2**

- 25 Uit het antwoord moet blijken dat in deze periode de oplopende werkloosheid gepaard gaat met een dalende participatiegraad van mannen, terwijl de participatiegraad van vrouwen juist toeneemt.

Maximumscore 1

- 26 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- het groeiend aandeel van de dienstensector in de economie
 - de toename van het aantal deeltijdbanen (absoluut en relatief)
 - de stijging van het gemiddelde opleidingsniveau van vrouwen

inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma Wolf of vul de scores in op de optisch leesbare formulieren.
Zend de gegevens uiterlijk op 24 juni naar de Citogroep.

Einde